

U SPOMEN PROFESORU DR. SC. TOMISLAVU IVANČIĆU – TEOLOGU EVANGELIZACIJE I EVANGELIZIRANOM TEOLOGU

Tomislav KOVAČ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
kovactomislav@hotmail.com

Na Katedri fundamentalne teologije Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (dalje: KBF) s velikom smo tugom primili obavijest o preminuću našega dragog i poštovanog profesora dr. sc. Tomislava Ivančića (30. studenoga 1938. – 17. veljače 2017.). Profesor Ivančić je na spomenutoj Katedri predavao četrdeset i šest godina (od 1971. gotovo do svoje smrti), a trideset i tri godine bio je njezin pročelnik (1976. – 2009.). Obnašao je i službu dekana KBF-a (1998. – 2001.), bio je izabran za Rektora Zagrebačkog sveučilišta (2001.) i u dva mandata imenovan članom prestižne Međunarodne teološke komisije pri Svetoj Stolici (2004. – 2014.). Svojim znanstvenim, intenzivnim i svestranim teološkim radom profesor Ivančić je konsolidirao Katedru fundamentalne teologije i dao joj poseban pečat na KBF-u. Njegovo pak neumorno evangelizacijsko djelovanje kao svećenika i duhovnika daleko je nadilazilo okvire akademske ili crkvene zajednice i bilo je prepoznatljivo u širem hrvatskom društvu kao i u inozemstvu.

Znanstvena biografija na hrvatskom, njemačkom, engleskom i francuskom jeziku te bogata bibliografija znanstvenih, stručnih i drugih radova prof. dr. sc. Tomislava Ivančića (do 2010. godine) dostupne su u zborniku koji smo mu na Katedri fundamentalne teologije uredili u znak zahvalnosti i poštovanja, prigodom njegova 72. rođendana i izbora od Senata Zagrebačkog sveučilišta u počasno zvanje profesora emeritusa KBF-a.¹ Taj izdašni zbornik donosi

¹ Željko TANJIĆ – Tomislav KOVAČ – Branko MURIĆ (ur.), *Teologijom svjedočiti i naviještati*, Zbornik radova u čast profesoru emeritusu Tomislavu Ivančiću = *Theologia testi-*

preko četrdeset radova i svjedočanstava autora iz cijele Hrvatske i inozemstva. Među njima je posebno zanimljiv prikaz i vrednovanje svojstvenog doprinosa prof. dr. sc. Tomislava Ivančića kako za razvoj fundamentalne teologije tako i za evangelizacijsko djelovanje Crkve u Hrvatskoj i šire.² Nema sumnje da profesor Ivančić ulazi u velikane poslijekoncilske misli i djelovanja Crkve u hrvatskom narodu. Njegov teološki rad, ali i on sam kao osoba i karizmatičan svećenik, uistinu zavređuju biti dalje istraživani i produbljavani.³ Posebno je zaslužan za otvaranje teologije drugim znanstvenim disciplinama, naročito prirodnim i medicinskim znanostima, a jedan je od rijetkih hrvatskih teologa čija su djela prevedena na strane jezike.

Tomislav Ivančić uvijek je nastojao spojiti kršćansku poruku s konkretnim čovjekovim životom. Bitna dimenzija njegove teološke misli jest u tome što je bila u potpunosti utemeljena na specifično kršćanskom iskustvu Boga, koje je i osobno duboko doživio. Najjasniji primjer toga nalazimo u jednoj od njegovoj najpoznatijih knjiga – *Susret sa živim Bogom*.⁴ Doista, za Ivančića, sva teološka argumentacija i kršćanski navještaj trebali su polaziti iz osobnog iskustva živoga Boga u Isusu Kristu, kao preduvjet autentičnoj, uspješnoj i cjelovitoj evangelizaciji. Na to je u svoje vrijeme ukazivao i papa Pavao VI., ističući da »čovjek koji je evangeliziran sam počinje evangelizirati« te podsjećajući da je »evangelizacija složeni postupak koji uključuje razne elemente: obnovu čovječanstva, svjedočenje, izričiti navještaj, pristanak srca, ulazak u zajednicu, primanje znakova, apostolsko djelovanje«. ⁵ Upravo u toj perspektivi može se iščitavati cjelokupan teološki rad i evangelizacijsko djelovanje profesora Ivančića. Teologija, za njega, treba uvijek kretati iz utemeljujućeg iskustva vjere u Isusa Krista, o kojem svjedoče Evanđelja i koje Crkva od apostolskih vremena do danas vjerno prenosi, tumači i navješćuje svim ljudima i narodima. Doista,

monum dicere et nuntiare, Miscellanea in honorem professoris emeriti Tomislav Ivančić, Zagreb, 2010., 960 str.

² Usp. Željko TANJIĆ – Branko MURIĆ, Fundamentalno-teološki model Tomislava Ivančića u službi naviještanja i svjedočenja Crkve, u: Željko TANJIĆ – Tomislav KOVAČ – Branko MURIĆ (ur.), *Teologijom svjedočiti i naviještati*, 45–72.

³ Za bolje upoznavanje osobe, teološkog i evangelizacijskog djelovanja profesora Ivančića vidi također: Ivica DOMAČINOVIĆ (ur.), *Tomislav Ivančić – Sedamdeset godina sebedarja u bogotraganju*, Zagreb, 2008.; Sabrina ČOVIĆ RADOJIĆIĆ, *Razgovori s Tomislavom Ivančićem*, Zagreb, 2015.; In memoriam mons. prof. dr. sc. Tomislav Ivančić, prof. emeritus, u: *Hogiohr. Časopis o antropološkoj medicini – hagioterapiji*, 7 (2017) 42–43 (dvobroj u cijelosti posvećen prof. dr. sc. Tomislavu Ivančiću).

⁴ Usp. Tomislav IVANČIĆ, *Susret sa živim Bogom. Temeljno kršćansko iskustvo. Seminar za evangelizaciju Crkve*, Zagreb, 1983. (Knjiga je doživjela petnaest izdanja.)

⁵ PAVAO VI., *Evangeliu nuntiandi – Naviještanje Evanđelja. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu* (8. XII. 1975.), Zagreb, 2000., br. 24 (dalje: EN).

u Kristovoj osobi i njegovoj radosnoj vijesti o neizmjernoj Očevoj ljubavi prema svakom čovjeku kršćanska poruka prima sav svoj smisao: ne ostaje samo apstraktno naučavanje, moralni imperativ ili pobožna priča, nego zahvaća dubinu ljudske egzistencije, koju propitkuje, uzdiže i preobražava. Prožet i sam takvim kristovskim iskustvom Boga, Tomislav Ivančić je u Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj jedan od prvih, ako ne i prvi, koji je razvio teološko-evangelizacijski model nadahnut karizmatikom molitvom i duhovnošću. Katolički, ali i drugi kršćanski vjernici prepoznali su ga kao autentičnog evangelizatora, koji živi što govori i govori što živi. Teologija, proživljena duhovnost i pastoralno-katehetsko djelovanje činili su za Ivančića neraskidivu cjelinu.

Zapanjuje kako i u životnim razdobljima tijekom kojih je teško bolovao profesor Ivančić nikada nije posrnuo, nego se vraćao još jači i uvjereniji te je neumorno nastavljao propovijedati i voditi duhovne seminare do gotovo zadnjih tjedana svojega zemaljskog života. Do posljednjeg časa živio je s Bogom i za Boga. Svojom osobnom duhovnom snagom hranio je i obogaćivao mnoge koji su ga pratili, čitali i slušali njegove riječi ili ga jednostavno susretali. Ta duhovna snaga mogla se osjetiti i na njegovu sprovodu na zagrebačkom Mirogoju u ponedjeljak 20. veljače 2017., kada je tisuće ljudi došlo odati mu počast, ožalošćeni ali zahvalni, mnogi sa suzama u očima, ali i s toplinom vjere u srcu. Njegov prepoznatljiv glas i utješne riječi kao da su tiho odzvanjali, a njegov blagi osmijeh i izravan pogled uprizorivali se u dušama svih prisutnih. Rijetko sam, kao tada, doživio da duh pokojnika može biti toliko živ.

Volio sam susresti i razgovarati s profesorom Ivančićem na Katedri fundamentalne teologije. U našim teološkim raspravama često smo se vraćali na zajedničku misao da se kršćanstvo ne može svesti na običnu religiju, pa niti na »objavljenu religiju«, jer u svojoj biti kršćanstvo i nije religija ili obično religiozno ponašanje, nego puno više od toga. Religija kao skup nauka, morala i kulta neminovno je ljudska, povijesna, sociokulturalna, stoga i relativna kategorija. Iako kršćanstvo u svojoj izvanjskoj formi posjeduje sve elemente religijskoga, u svojoj ih pak suštini uvelike nadilazi: u biti kršćanstva nalazi se upravo i prije svega *susret sa živom Bogom*, koji se u punini objavio u povijesnoj osobi Isusa iz Nazareta, kojeg su njegovi učenici prepoznali kao obećanoga mesiju i Sina Božjega, a Crkva ispovijeda kao otkupitelja i jedinoga spasitelja svijeta. U središtu kršćanske stvarnosti ne stoji stoga religija kao takva ili puka pobožnost, nego novi život u Isusu Kristu, novo čovječstvo oslobođeno od jarma grijeha, zakona i smrti, novi život u Duhu, pun milosti i sveobuhvatne ljubavi, život otvoren obzorjima vječnosti (usp. Rim 6-7; Gal 5; Ef 4-5; Kol 3 i dr.). Upravo po svemu tomu kršćanstvo odskače od svih religijskih tradicija i od

religijske logike uopće, jer čovjeka zahvaća u cijelosti i uvodi u božanski život. Dublji smisao evangelizacije zato bi bio čovjeka uvesti, po Kristu, u otajstvo vlastita bića, u kojem će živoga Boga otkriti u sebi i sebe u Bogu. U toj žarišnoj točki rasvjetljava se sva novost i izazov kršćanske objave, kao što je to izvrsno formulirao Drugi vatikanski koncil, naučavajući da »otajstvo čovjeka stvarno postaje jasnim jedino u otajstvu utjelovljene Riječi. [...] Krist, novi Adam, u samoj objavi Oca i njegove ljubavi potpuno otkriva čovjeka njemu samom i objavljuje mu njegov uzvišeni poziv. [...] Takvo je i toliko otajstvo čovjeka, koje kršćaninu sviće po kršćanskoj objavi. Po Kristu i u Kristu, dakle, rasvjetljuje se zagonetka boli i smrti, koja nas izvan njegova evanđelja zastire. Krist je uskrsnuo; uništivši svojom smrću našu smrt, darovao nam je život da mi, sinovi u Sinu, kličemo u Duhu: Abba! Oče!«⁶ Susljedno tome, prema papi Pavlu VI., svrha evangelizacije jest obnova svakog čovjeka i čovječanstva u cjelini, obraćenje osobne i kolektivne svijesti ljudi, njihova života, načina djelovanja i stvarne životne sredine, kako bi se moglo – po Kristu i u Kristu – hodati u novosti života (usp. EN 18).

Kršćanska objava uistinu sačinjava središnji sadržaj čitava evangelizacijskog djelovanja Crkve. Pod tim svjetlom treba promatrati sav teološki i dušobrižnički rad pokojnoga profesora Tomislava Ivančića. Doista, kao rijetko koji teolog i svećenik na našim prostorima, profesor Ivančić je u svojim znanstvenim, a osobito bezbrojnim stručnim knjigama i člancima neprestano zahvaćao sva područja čovjekova osobnoga i društvenoga života. S velikom pronicavošću i obazrivošću govorio je i pisao o egzistencijalnim tegobama suvremenog čovjeka, njegovoj samoći, otuđenosti, duhovnoj i fizičkoj ranjenosti, njegovim sumnjama, strahovima i destruktivnim porivima, ali isto tako o njegovoj neutaživoj potrebi za pažnjom, ljubavlju i srećom, za unutaršnjim mirom i pomirenjem, za priznavanjem njegova dostojanstva. Njegove ohrabrujuće poruke, osobito one upućene hrvatskim braniteljima za vrijeme Domovinskoga rata, ostavile su dubok trag u srcima mnogih. Doticao je, također, mnoge druge teme koje nerijetko opterećuju naše suvremenike: odabir i življenje životnog poziva, odnos muškarca i žene, smisao braka i obitelji, odgovorna ljubav, dvojbe koje muče ljudsku savjest kao, primjerice, drama pobačaja. Stalno je isticao važnost molitve i osobnog odnosa s Bogom, nužnost obraćenja i duhovnoga rasta, moć pozitivnoga mišljenja i optimizma. Istančanost s kojom je Tomislav Ivančić prilazio ljudskim brigama kao i naglasak koji je stavljao na Isusovu

⁶ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu* (7. XII. 1965.), br. 22, u: *Dokumenti*, Zagreb, 2008.

ljubav uvijek dostupnu i nikome ne uskraćenu, na neki su način anticipirali sveopći poziv za milosrđem koje je u središtu pontifikata pape Franje.

Kao vrstan teolog i pedagog nastojao je stručnu i širu publiku zainteresirati za granična pitanja vezana uz odnos vjere i razuma, religije i znanosti, postojanje Boga i smisla zla u svijetu, uzroke i posljedice ateizma itd. Najprepoznatljiviji doprinos dao je pak istraživanju duhovne dimenzije čovjeka, osobito kroz *hagioterapiju*, znanstveno-terapijsku metodu koju je sam utemeljio i razvio kao specifičnu »antropološku medicinu« čiji je glavni cilj liječiti čovjeka ne samo na razini tijela ili duha nego i »duhovne duše«. Međutim, u središtu Ivančičevih promišljanja i poruka uvijek se nalazio izazov vjere i poziv na vjeru, koji je opetovano ponavljao kao vlastitu kerigmu: Čovječe, vjeruj Bogu i Isusu Kristu, život će ti se tada promijeniti, ništa ti više neće biti nemoguće; *zaživot ćeš život u punini i pronalazit ćeš rješenja svim svojim kušnjama i poteškoćama, ako Isusa imaš za oslonac...* U tom duhu i sam piše: »Pouzdanje u Boga je temelj života i svakog postojanja. [...] Vjera spašava, otkupljuje i liječi. Ona nije neki kulturološki segment niti psihološka razina čovjeka. Ona je egzistencija. Sve u životu zavisi o njoj.«⁷

Kerigmu vjere u Isusa Krista profesor Ivančić je osobno živio i svjedočio kao čovjek, kršćanin i svećenik. On nije bio samo teolog evangelizacije nego i evangelizirani teolog. Upravo kao takav, poput Petra, Ivana i prvih apostola, nije mogao ne govoriti i drugima dijeliti što mu je Bog dao da »vidi« i »čuje« (usp. Dj 4,20; 1 Iv 1,1-4). Doista, cijelo njegovo svećeništvo i kršćansko življenje bilo je zagledano i postavljeno u službi Isusa Krista. Tako je i svoju tešku bolest do zadnjega časa samozatajno trpio kao dioništvo u Kristovim patnjama, a neizbježnost smrti prihvatio je s povjerenjem i nadom u uskrsnuće mrtvih, koje je Gospodin obećao onima koji u njega vjeruju (usp. Iv 11,25-26). Nedugo prije vlastita prijelaza s ovoga svijeta, u predgovoru svoje zadnje objavljene knjige (potpisanog 30. studenoga 2016., na svoj 78. rođendan), Tomislav Ivančić na neobično izravan i realističan način piše o smrti, ali ostavlja, također, svojevrsnu oporuku kako život razumijevati i smisleno živjeti: »Nema sumnje da se nalazimo u logoru smrti. Nema života na Zemlji bez patnje, boli i vapaja za pomoć. Iz tog logora i patnji samo je smrt izlaz. A upravo od smrti najustrajnije i najsnažnije bježimo tako da ostaje pitanje želimo li se osloboditi smrti, patnje i boli ili radije živjeti u svemu tome na ovome komadiću Zemlje i svemira. Sišli smo na Zemlju bez svoje odluke i odlazimo s nje kad se tome najmanje nadamo. Smrt je naša neizbježiva sudbina. Prema tome, besmisleno je boriti se

⁷ Tomislav IVANČIĆ, *Ne boj se, samo vjeruj*, Zagreb, 2015., 5.

protiv nje. Medicina ne oslobađa od smrti, nego od bolesti i boli. Stoga je pravi ljudski život zadovoljavajući i osmišljen tek onda kada se ne borimo protiv vjetrenjača, a to znači smrti, nego se trudimo i borimo da što više dobra donesemo među ljude, u društvo i domovinu. Na Zemlji nisi da umnažaš bogatstvo, ugađaš prohtjevima tijela i egoizmu, nego da doneseš nadu, neko novo otkriće, tračak radosti svakom čovjeku i sigurnost da putovanje Zemljom ima svestrani smisao u radu oko dobra, s pogledom u budućnost preko rijeke smrti.«⁸

Bila mi je velika čast biti studentom profesora dr. sc. Tomislava Ivančića, a naročito postati njegov asistent na Katedri fundamentalne teologije Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Povjerenje koje mi je ukazao prihvativši me na Katedri na poseban način svjedoči o njegovu povjerenju uopće prema vjernicima laicima, koje je iskreno cijenio i s kojima je usrdno surađivao. Time je potvrdio svoju privrženost koncilskoj viziji Crkve kao sveobuhvatnom Božjem narodu i zajednici vjernika koji imaju jednako krsno dostojanstvo, a u različitosti svojih životnih poziva i službi svjedoče o katoličkom jedinstvu Crkve.⁹ Kada je izv. prof. dr. sc. Željko Tanjić, koji ga je naslijedio na mjestu pročelnika Katedre fundamentalne teologije, morao napustiti KBF zbog preuzimanja službe rektora Hrvatskoga katoličkog sveučilišta, profesor Ivančić me često bodrio da što prije uznapredujem u znanstveno-nastavno zvanje docenta kako bih mogao preuzeti pročelnništvo Katedre. Takva mogućnost nikada mi nije prije padala na pamet i iskreno bih volio da je kolega Tanjić ostao među nama. Međutim, životne okolnosti i Božja providnost drukčije su posložile stvari. Kada me je Fakultetsko vijeće KBF-a na svojoj III. redovitoj sjednici održanoj 16. prosinca 2016. godine izabralo za novog pročelnika Katedre fundamentalne teologije, prva osoba koju sam, poslije svoje supruge, obavijestio o tomu bio je upravo profesor Ivančić, koji mi je nekoliko dana kasnije elektroničkom poštom toplim riječima čestitao i izrazio svoju podršku. U njegovoj dirljivoj poruci, koju ću uvijek pamtiti, moglo se osjetiti da je profesor jako oslabio. Svaki put, tj. gotovo svaki dan, kada bih prolazio ispred njegove kurije, na Kaptolu 13 u Zagrebu, pogledao bih u njegov prozor i pomolio se za njega, da mu dragi Bog podari potrebnu snagu u podnošenju bolesti. Isto sam učinio jutro kada je preminuo, ne znajući još za žalosnu vijest. No, sjećam se da me to jutro obuzeo neobičan osjećaj prolazeći ispred njegove kurije, koja kao da je bila pomalo nestvarna, hladna, udaljena, a ujedno veoma prisutna...

⁸ Tomislav IVANČIĆ, *Vapaj duše*, Zagreb, 2017., 5.

⁹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.), br. 13 i 32, u: *Dokumenti*.

Profesor dr. sc. Tomislav Ivančić još dugo će ostati zaštitni znak Katedre fundamentalne teologije KBF-a Sveučilišta u Zagrebu. Obilježio je mnoge generacije studenata, svećenika kao i današnjih nastavnika Fakulteta. Njegovo ime i osoba duboko su utisnuti u noviju povijest našega Fakulteta, koji će sigurno svojim molitvama i dalje zagovarati pred Ocem nebeskim. S osjećajem poštovanja i odgovornosti, kolega dr. sc. Branko Murić i ja, nastojat ćemo biti dostojni nasljednici svoga profesora i učitelja te, kao i on, fundamentalnu teologiju nastavljati razvijati u službi istine, Crkve i navještaja evanđelja današnjem čovjeku i svijetu.

Dragi profesore Ivančiću, uime Katedre fundamentalne teologije koju ste toliko voljeli, hvala Vam na svemu! Neka Vas Gospodin nagradi za sve dobro koje ste za života učinili i udijeli vječni pokoj u zajedništvu ljubavi Presvetoga Trojstva.